

INSPIRE priestorové informácie v Európe

Infraštruktúra pre

D2.8.1.3 Údajová špecifikácia Geografické názvoslovie – technické usmernenia

Názov	D2.8.1.3 Údajová špecifikácia o <i>Geografické názvoslovie</i> – technické usmernenia
Autor	Tematická pracovná skupina INSPIRE <i>Geografické názvoslovie</i>
Dátum	2014-04-17
Predmet	Údajová špecifikácia INSPIRE pre tému priestorových údajov <i>Geografické názvoslovie</i>
Vydavateľ	Spoločné výskumné centrum Európskej komisie
Typ	Text
Popis	Tento dokument opisuje údajovú špecifikáciu smernice INSPIRE pre tému priestorových údajov <i>Geografické názvoslovie</i>
Prispievateľ	Členovia tematickej pracovnej skupiny INSPIRE <i>Geografické názvoslovie</i>
Formát	Portable Document Format (pdf)
Zdroj	
Práva	Verejne dostupný dokument
Identifikátor	D2.8.1.3_v3.1
Jazyk	Sk
Súvislosť	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE)
Pokrytie	Trvanie projektu

INSPIRE	Odkaz: D2.8.I.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana II

Geografické názvoslovie – zhrnutie

Geografické názvoslovie sú zahrnuté v prílohe I k smernici, čo znamená, že sa považujú za referenčné údaje, t. j. údaje, ktoré tvoria priestorový rámec na rozpoznanie geografickej polohy vo všeobecnosti, ako aj prepojenie s inými informáciami a/alebo poukazujú na iné informácie, ktoré patria do špecifických tematických oblastí, ako sú životné prostredie, adresy, správa oblastí, ľudské zdravie a mnohé ďalšie.

Geografické názvoslovie sa bežne používajú v každodennej komunikácii na pomenovanie rôznych prírodných a človekom vytvorených objektov v reálnom svete. V dôsledku toho sú prepojené s ostatnými témami INSPIRE. Administratívne jednotky, adresy, prvky hydrografie (jazerá, rieky atď.), prvky dopravných sietí (letiská, mosty atď.) a chránené lokality sa zvyčajne označujú názvami.

Geografické názvoslovie sa vo veľkej miere používajú pri vyhľadávaní informácií vo webových službách (vrátane geoportálov), navigácii, odkazovaní tematických informácií na miesto (geokódovanie), vizualizácii geografických informácií na mapách a obrazovkách, ako aj pri spracovaní súborov priestorových údajov obsahujúcich historické údaje. Správne používanie geografických názvov je základným aspektom každodennej komunikácie, a preto sú jazykové vlastnosti (oficiálne, historické...) (jazyk, pravopis, prípadná transliterácia atď.) prvým záujmom mnohých používateľov vrátane tlačových agentúr, vydavateľov máp, priestorových analytikov, úradov atď.

Údajová špecifikácia INSPIRE o Geografické názvoslovie bola pripravená na základe participatívneho princípu procesu budovania konsenzu. Zainteresované strany mali na základe svojej registrácie ako záujmové spoločenstvo pre priestorové údaje (SDIC) alebo zákonom poverená organizácia (LMO) možnosť predkladať požiadavky používateľov a referenčné materiály, navrhovať odborníkov na vývoj špecifikácií a zúčastňovať sa na preskúmaní a testovaní údajových špecifikácií. Tematickú pracovnú skupinu zodpovednú za vývoj špecifikácie *geografických názvov* tvorili odborníci z Belgicka, Fínska, Francúzska, Nemecka, Nórska a Španielska. Proces špecifikácie prebiehal podľa metodiky vypracovanej pre smernicu INSPIRE, pričom sa dodržali požiadavky a odporúčania všeobecného konceptuálneho modelu smernice INSPIRE.

V každodennom živote sa to isté miesto môže označovať viacerými názvami. S cieľom zohľadniť tento prístup je ústredným prvkom dátového modelu geografických názvov smernice INSPIRE priestorový objekt „pomenované miesto“, ktorý môže niesť jeden alebo viac názvov. Špecifikácie geografických názvov možno použiť na modelovanie názvov v akejkoľvek inej téme smernice INSPIRE.

Každé pomenované miesto má jedinečný identifikátor v rámci smernice INSPIRE. Ďalej je charakterizovaný prípadným názvom (názvami), geometrickým zobrazením a, ak je k dispozícii, typom¹, miestnym typom², orientačnou mierkou použitia a prípadne súvisiacimi priestorovými objektmi. Ten pomáha zachovať konzistenciu medzi údajmi na rôznych úrovniach podrobnosti. Okrem toho by sa mali uviesť informácie o životnom cykle³, ak sú k dispozícii.

Geografické názvoslovie sú vlastné mená používané pre subjekty reálneho sveta. Všetky názvy týkajúce sa toho istého subjektu reálneho sveta musia byť uvedené so správnym pravopisom. Ak sú k dispozícii, uvádzajú sa ďalšie vlastnosti názvov, ako napríklad jazyk, zdroj a stav⁴ názvu, použité písmo⁵

¹ Charakteristika druhu jednotky označenej geografickým názvom podľa číselníka smernice INSPIRE. Vždy, keď je to možné, sú typy prevzaté zo slovníka pojmov a glosára smernice INSPIRE (administratívne jednotky, budovy, hydrografia, pôdny kryt, dopravná sieť, chránené lokality), ktoré sú doplnené o ďalšie často používané typy, ako sú prvky reliéfu a obývané miesta. Nezaradené typy patria do kategórie ostatné.

² Charakteristika druhu subjektu podľa definície poskytovateľa údajov.

³ Keď bolo pomenované miesto vložené/zmenené, prípadne nahradené/vyradené zo súboru priestorových údajov

⁴ oficiálne, štandardizované, historické, iné

⁵ Súbor grafických symbolov používaných pri písaní určitého názvu, ako je latinka, cyrilika, gréčtina atď.

INSPIRE	Odkaz: D2.8.I.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana III

a (ak je to relevantné) schéma transliterácie⁶. Špecifický atribút opisuje, či je názov endonymum⁷ alebo exonymum⁸. V rámci jazykových informácií možno výslovnosť názvu uviesť buď pomocou medzinárodnej fonetickej abecedy, alebo prepojením na URI⁹ zvukového súboru.

Interoperabilitu podporuje aj spoločný referenčný systém¹⁰ a ustanovenia pre vizualizáciu. V druhom prípade sú uvedené jednoduché pravidlá pre štandardné zobrazenie. Písma a typy písma použité na zobrazenie zemepisných názvov musia úplne a správne reprodukovat' všetky písmená a diakritické znamienka/akcenty, ktoré sa vyskytujú v písme zemepisných názvov, ktoré sa majú vizualizovať.

Hlavnou hodnotou modelu geografických názvov smernice INSPIRE je jednoduchá, ale flexibilná štruktúra, ktorá umožňuje používať Geografické názvoslovie ako atribút priestorového objektu, či už modelovaného v rámci témy geografických názvov alebo v akejkoľvek inej téme smernice INSPIRE. Možnosť spojiť viac názvov s rovnakými pomenovanými miestami dáva príležitosť integrovať menšinové jazyky a exonymá, ktoré sú dôležitým príspevkom k európskej viacjazyčnosti.

Keďže špecifikácia geografických názvov smernice INSPIRE je výsledkom podrobnej analýzy požiadaviek používateľov a zahŕňa výrazné zohľadnenie existujúcich iniciatív¹¹, ktoré presahujú striktné environmentálny rozsah, očakáva sa, že bude aj pevným prvkom viacúčelovej európskej infraštruktúry priestorových údajov.

⁶ Spôsob konverzie medzi rôznymi skriptami

⁷ „Názov priestorového objektu v úradnom alebo zaužívanom jazyku, ktorý sa vyskytuje v oblasti, kde sa daný objekt nachádza.“ (z [glosár UNGEGN 2007])

⁸ „Názov používaný v určitom jazyku pre geografický prvok, ktorý sa nachádza mimo oblasti, kde sa týmto jazykom bežne hovorí, a ktorý sa svojou formou líši od príslušného endonyma (endoným) v oblasti, kde sa geografický prvok nachádza.“ (z [glosár UNGEGN 2007])

⁹ Jedinečný identifikátor zdroja

¹⁰ ETRS89 alebo (ak je to vhodné) ITRS

¹¹ Napríklad projekt UNGEGN a EuroGeoNames

INSPIRE	Odkaz: D2.8.1.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana IV

Pod'akovanie

K vypracovaniu týchto usmernení prispelo mnoho jednotlivcov a organizácií.

Tematická pracovná skupina pre Geografické názvoslovie (TWG-GN) zahŕňala: Andreas Illert (asistent TWG), Sébastien Mustière (redaktor TWG), Paloma Abad Power, Kathleen Van Doren, Kent-Jacob Jonsrud, Teemu Leskinen, Miquel Parella, Pier-Giorgio Zaccheddu, Katalin Tóth (kontaktná osoba Európskej komisie).

Ďalšími prispievateľmi k údajovým špecifikáciám INSPIRE sú tím pre návrh údajových špecifikácií, tím pre údajové špecifikácie JRC a zainteresované strany INSPIRE – spoločenstvá zainteresované na priestorových údajoch (Spatial Data Interest Communities – SDIC) a zákonom poverených organizáciách (Legally Mandated Organisations – LMO).

Kontaktné údaje

Maria Vanda Nunes de Lima a Michael Lutz
Spoločné výskumné centrum Európskej komisie (JRC)
Inštitút pre životné prostredie a udržateľnosť
Jednotka H06: Digitálna Zem a referenčné údaje
<http://inspire.ec.europa.eu/index.cfm/pageid/2>

INSPIRE	Odkaz: D2.8.1.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana V

Obsah

1	<i>Rozsah pôsobnosti</i>	1
2	<i>Prehľad</i>	1
2.1	<i>Názov</i>	1
2.2	<i>Neformálny opis</i>	1
2.3	<i>Normatívne odkazy</i>	2
2.4	<i>Pojmy a definície</i>	3
2.5	<i>Symboly a skratky</i>	3

INSPIRE	Odkaz: D2.8.1.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana 1

1 Rozsah pôsobnosti

Tento dokument špecifikuje harmonizovanú údajovú špecifikáciu pre tému priestorových údajov *Geografické názvoslovie*, ako je definovaná v prílohe I k smernici INSPIRE.

Táto údajová špecifikácia je základom pre vypracovanie Vykonávacích pravidiel podľa článku 7 ods. 1 smernice INSPIRE [smernica 2007/2/ES]. Celá údajová špecifikácia bola zverejnená formou pokynov, ktoré tvoria prílohu týchto Vykonávacích pravidiel.

2 Prehľad

2.1 Názov

Údajová špecifikácia INSPIRE pre tému Geografické názvoslovie.

2.2 Neformálny opis

Definícia:

Názvy oblastí, regiónov, lokalít, miest, predmestí, obcí alebo osád alebo akýchkoľvek geografických alebo topografických prvkov verejného alebo historického záujmu [smernica 2007/2/ES]

Popis:

Táto údajová špecifikácia opisuje pojmy súvisiace so zemepisnými názvami, t. j. vlastnými podstatnými menami, ktoré sa vzťahujú na prírodné, človekom vytvorené alebo kultúrne subjekty reálneho sveta. Údajová špecifikácia sa riadi viacjazyčnou a viackriteriálnou situáciou v Európe: geografická jednotka môže mať rôzne názvy v jednom alebo viacerých jazykoch a každý názov môže mať rôzne pravopisné podoby, t. j. pravopis v rôznych písmach.

Vzhľadom na tento viacjazyčný a viackriteriálny kontext táto špecifikácia definuje produkt, ktorý je orientovaný na vlastnosti, aby bolo možné vyjadriť, ktoré rôzne názvy sa používajú na označenie jedného daného miesta. Inými slovami, priestorové objekty definované v tejto špecifikácii sú „pomenované miesta“ a „Geografické názvoslovie“ sa považujú za informácie týkajúce sa pomenovaného miesta. Produkt sa však zameriava skôr na opis názvov ako na opis priestorových objektov: opisuje najmä vlastnosti názvov, ako je ich jazyk a pravopis v rôznych písmach.

V niektorých prípadoch možno názvy použiť ako atribúty vhodne modelovaných priestorových objektov v iných témach definovaných v smernici INSPIRE. Definícia, klasifikácia, geometria a iné atribúty týchto objektov však často nemusia zodpovedať príslušným pomenovaným miestam, ako sú definované v tejto údajovej špecifikácii, ktorá sa zameriava na aspekty názvov. Okrem toho sa bežne pomenované geografické subjekty, ako sú napríklad vyvýšeniny, ostrovy alebo pobrežné útvary, v iných témach zriedka modelujú ako priestorové objekty, zatiaľ čo v tejto špecifikácii sa modelujú ako pomenované miesta.

Recommendation 1 Každý súbor údajov s informáciami o Geografické názvoslovie sa môže zverejniť podľa špecifikácie *geografických názvov*. Odporúča sa to najmä členským štátom, ak neexistuje súbor údajov o názvoch alebo ak iné súbory údajov

INSPIRE	Odkaz: D2.8.I.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana 2

dopĺňajú informácie zo súborov údajov o názvoch. V druhom prípade musí poskytovateľ údajov zabezpečiť konzistentnosť pri zverejnení údajov a, ak je to možné, prijať kroky na integrovanie zdrojov údajov.

Geografické názvoslovie slúžia na identifikáciu miest. Spolu s príslušnými informáciami o pomenovanom subjekte sa môžu používať v rôznych produktoch, ako sú mapy a zoznamy, ako aj v príslušných službách. *Zemepisný slovník* a služby zemepisných slovníkov priradia názvy k zodpovedajúcim prvkom – alebo lokalitám – prostredníctvom súradníc, typov prvkov a/alebo iných potrebných informácií. Cieľom tejto údajovej špecifikácie je okrem iných potrieb reagovať na potrebu viacjazyčného paneurópskeho vestníka (služby), ktorý bude pravdepodobne vytvorený ako súčasť smernice INSPIRE.

2.3 Normatívne odkazy

[Smernica 2007/2/ES] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE)

[ISO 15924] EN ISO 15924:2004, Kódy reprezentujúce názvy písiem

[ISO 19107] EN ISO 19107:2005, Geografické informácie. Priestorová schéma

[ISO 19108] EN ISO 19108:2005, Geografická informácia. Časová schéma

[ISO 19108-c] ISO 19108:2002/Cor 1:2006, Geografická informácia. Časová schéma, technická oprava 1

[ISO 19111] EN ISO 19111:2007, Geografická informácia. Priestorové referencovanie pomocou súradníc (ISO 19111:2007)

[ISO 19112] EN ISO 19112:2003, Geografická informácia. Priestorové referencovanie pomocou geografických identifikátorov

[ISO 19113] EN ISO 19113:2005, Geografická informácia. Princípy kvality

[ISO 19115] EN ISO 19115:2005, Geografická informácia. Metadáta (ISO 19115:2003)

[ISO 19118] EN ISO 19118:2006, Geografická informácia. Kódovanie (ISO 19118:2005)

[ISO 19123] EN ISO 19123:2007, Geografická informácia. Schéma geometrie a funkcií povrchov

[ISO 19125-1] EN ISO 19125-1:2004, Geografická informácia. Prístup k jednoduchým objektom. Časť 1: Všeobecná architektúra

[ISO 19135] EN ISO 19135:2007, Geografická informácia. Postupy na registráciu položiek (ISO 19135:2005)

[ISO 19136] EN ISO 19136:2007, Geografická informácia. Geografický značkovací jazyk

[ISO 19137] EN ISO 19137:2007, Geografická informácia. Základný profil priestorovej schémy.

[ISO 19138] ISO/TS 19138:2006, Geografická informácia. Opatrenia na zabezpečenie kvality údajov

[ISO 19139] ISO/TS 19139:2007, Geografická informácia. Metadáta. Implementácia XML schémy

[ISO 19157] ISO/DIS 19157, Geografické informácie. Kvalita dát

INSPIRE	Odkaz: D2.8.I.3_v3.1		
TWG-GN	Údajová špecifikácia o <i>Geographical Names</i>	2014-04-17	Strana 3

[ISO 639-2] EN ISO 639-2:1998, Kódy názvov jazykov. Časť 2: Trojmiestne abecedné kódy.

[ISO 639-3] EN ISO 639-3:2007, Kódy názvov jazykov. Časť 3: Trojmiestne abecedné kódy pre komplexné pokrytie jazykov

[ISO 639-5] EN ISO 639-5:2008, Kódy názvov jazykov. Časť 5: Trojmiestne abecedné kódy pre jazykové rodiny a skupiny

[OGC 06-103r4] Implementačná špecifikácia pre geografické informácie. Jednoduchý prístup k prvkom. Časť 1: Spoločná architektúra v1.2.1

POZNÁMKA Aktualizovaná verzia normy „EN ISO 19125-1:2004, Geografická informácia. Prístup k jednoduchým objektom. Časť 1: Všeobecná architektúra“.

[Nariadenie 1205/2008/ES] Nariadenie 1205/2008/ES, ktorým sa vykonáva smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES, pokiaľ ide o metaúdaje

2.4 Pojmy a definície

Všeobecné pojmy a definície užitočné pre pochopenie dokumentov údajovej špecifikácie INSPIRE sú definované v slovníku INSPIRE¹².

2.5 Symboly a skratky

EGN	EuroGeoNames
ETRS	Európsky terestrický referenčný systém
ETRS-LAEA	ETRS – Lambertova azimutálna rovná plocha
ETRS-LCC	ETRS – Lambertove konformné kužeľové zobrazenie
ETRS-TMzn	ETRS – Mercatorove transverzálne zobrazenie
EÚ	Európska únia
EVN-DB	Databáza exonym a iných variantných názvov (používa ju projekt EuroGeoNames)
EVRS	Európsky vertikálny referenčný systém
GML	Geography Markup Language
INSPIRE	Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve
IPA	Medzinárodná fonetická abeceda
ISO	Medzinárodná organizácia pre normalizáciu
NMCA	Národná agentúra pre mapovanie a kataster
OGC	Open Geospatial Consortium
UID	Univerzálny identifikátor
UML	Jednotný modelovací jazyk
OSN	Organizácia Spojených národov
UNGEEN	Skupina expertov OSN pre Geografické názvoslovie
UTC	Koordinovaný svetový čas
UTF	Formát transformácie UCS (Universal Multiple-Octet Coded Character Set)
WFS	Web Feature Service

¹² Slovník INSPIRE je k dispozícii na adrese <http://inspire-registry.jrc.ec.europa.eu/registers/GLOSSARY>